

Teci Aböör Deu: Amul ku pialguopdu

Lek de bai

Amul e buk ye cil ne tim koth kane wër ke lai koth. Amul e cil ne yän lo tiop kuci ke ye piöric; ye eröt com ne pëñ yene yic puok. Teci yom bian de amul biok ku long tede tiop yör keyen a ber cil keye amul dë.

Dhel pieth yin amul gel be cië cil yondu e be ci ye tiop ku ye piöric.

Ye amul yeke yinde?

Amul aci röt ye dac nyic. Yene aleu be to ci man de buñ de buya, guot de cit abac. Cit juic ke amul gak aye cin col, cin mañok ka cin yer. Amul aleu be ya cin gakic, aleu be ya mabuoi, makec ka mathianj.

Yeño yi amul lui kəc?

Amul ekəc thiek wum, yin kəc yöl, ci raan cok wëi apieth ku cok adhima ku akuok cökdit areetic.kəc niop gup, raan nön akuok, ku adhima ka tuany de goyoi yic aye amul ke dac döm bec.

Ba amul gel be ci cil

E pieth ba amul nyai ne tonj e tiñ yin yen ka ca nör neke ka cen ke cil ne ke koth riok. Na cil areeticeka riok tedit.

Na ca amul tiñ ke cil ke them ba nyic ye aluoi de piu ben teno. yan ke yot yi amul kedac cil thin aye yi:

- Malbək, amam ku tede wək alath neke yike tiop ku yi mathurai ke piu duet.
- yan ke tou ku agukic ci alir ke ye lo thin.
- Panykəu ka awer nyin yin atuoi de bian yör ke jak ku bə alir lir biyic.
- Panykəu ku yot nom kene nyic kum apieth ka ye piu ke deñ kuer thin.

Ye atuoi, ku alir cok cath ago amul gel ne cil. Dhel pieth abac yot thok ku awer ya liep ago alir ya ben thin. Ye marou cok lui te to en ago aleth ya mieth biyic.

Be Lui de piu röt juak

Lui e be tiop de piu röt jat nhial ne pany de tup ka pany ajer kəu. Na cin alir ye lo ne yot cok ka to lui ne yot cok keye aleu be pany riok.

Lui de yot cok aleu be gel te wel e yok cok ne tiop leu be lui jöc ka teu ka ye lui gel ne pany kəu. Ye tul ke alir ne pany thar cok lau nyin. Atet de yienj de yöt aleu be yin lek dhol binke lui nyai.

Ka leu bake loi

- Loi mathurai ke piu ci ku ɣan ke ɣot ci riak.
- Ye marou ke alir liep te wək yin kane malbekic te ther yin ka lui makena wək apɛc ku ye adhëer liep nyin ago ɣot ya piöric.
- Ye Mathura ke alir de makena de wək alath wəłthok biyic.
- Ye makena de kuoth de ɣotic yien nomilie cəl 'HEPA filter'.¹
- Ye amul ci cil ne panykəu dɔc wak wei.

Na kər leu de nyiei amul ne panykəu ke yin kuen athoor de lek amul cəl: Nyiei Amul Bai (*Removing mould at home*) tɔ ne wethai ne Luoi Akim (Health) nyin ne: www.health.vic.gov.au

ɣen jur ɣon nɔŋ pany kəu amul. Ye teno ban kuɔny yok thin?

Na ci amul cil ɣot, keye anɔŋ keci dhil riak ne ɣot guɔp ku yen aleu be yic rier ne luoi. Raan de ɣon abe ka ci riak ne ɣotic dhil loi ago amul nyai, ku yen eya e luoi de raan jur bai be awer ya liep nyin ago ɣot ya piöric, be amul ci cil ne theɛk ke deŋ.

Ran juɔr aleu be akutnom de kɔc juer ne Victoria yuɔp (Tenants Union of Victoria) ago yin yien lekdit ne telepun namba (03) 9416 2577.

Ba paandis cək caaric lan nɔŋ en yic amul?

Amul acie muɔny, aye ca guɔ tiŋ ne panykəu, acin ke leu bi raan rɔt nuan be them ne ɣotic. Na ca amul tiŋ ne panykəu ku kuc dhel bi yen thin (tecen rɔt yin thian ne ɣaric kane ɣotnom), te cin en them ba amul nyai ku ye dhiac ke bɔ, ke them ba atet ci pioc ne luoi wathaka ka kɔc ye nyin tiit ne luoi de pialguɔp ku lɔtuer de piny. Ke kɔc aleu bi yin kuɔny te riop yin ke ne weu diak.

Cil amul teci aböör thok

Abor, lui de piu ku piu aleu bi amul cək cil ɣot, ku yen aleu be tueny tueny gəl tenɔŋ kɔc ke paandu. Te dhuk yin bai, ken yin tiit e nyin amul ci cil ka ŋuany de. Amul aleu be cil ɣot teci piu ke abor cuɔu ɣot ne nin kerou.

Dhel pieth leu bin amul gel ɣot e ba piu dac thiɛi wei ɣot kucək ɣot piöric (ke theɛk kerou). Keyin ɣondu guɔ wɛic biyic, apieth ba nyic lan adɛ kecie raan yene lui te tiop, ka teci amul cil thin.

Raan citke kɔc ci pieth be tɔ te len ɣöt wiɛic wei teci abor thok ka loi ɣan ke ɣot ci abor ke riok:

- Mith kor (mɛnh ye run 12 dhuk piny, mith piɛcke dhieth)
- Diar liac
- Kɔc ci dhiɔp ye run 65 leer nhial
- Kɔ nɔŋ tueny tueny cike cək niop guɔp cit man de raan nɔŋ akuɔk, adhima ka tuany de gɔyöök.

Loom ci man adɛ ke ɣötdu ci amul cil thin:

- Teci bor ne nin ke rou
- Ku yin ye amul tiŋ ke ci cil areetic awer man theer ɣon ken abor kɔn ben
- Te yin mer de piu tiŋ ne pany kəu ku ɣot anɔŋic aŋuac

Na ci amul piny rum areetic, keyen aleu be raan wɛc ɣotic yien tuany. Pieth ba kɔc cike pioc ne wɛc de ɣotic lui ago nyai ɣondu.

¹ Nomilie de HEPA (high efficiency particulate air) yen e nomilie kor nyin areetic kuyen e athethor thii ci makena de wei piny keye leu ne dom dom ku nyiei keek ɣot.

Ye Akutnom de acut kon thiec keyin ken kaci abor ka amul ke riok guo cuat wei.

Yekako ba ke cien a guo rot gel te lar yen yon ci bor kuci amul cil thin?

Te leer yin bai ba kaku lo loom, ka lo cath ka lo yot wecic biyic ne theek diak abac keyin cej kekake:

- Cej wer murkup, gelöp ke lithik ka cike loi ne del.
- Apieth ba wer ye piu gel wei ne yin cok tau kucike loi cok ne lithik
- Acie tha eben yene yi raan kuom de wum tau, yen aleu ba jal tau te ye amul yin dac dom bec.

Weec wei ka nyisi amul:

Na ca tak ba amul lo wec wei yondu keyin liep adheer ago yot pioric ku cej alath ke gel de rot cit man kuom de nom, mandr ken yin, gelöp kecin, aberöl, murkup ke cok ku kuom de wum col P1 ka P2 (kekake kedhie aye yoc ne duken kekake yiekic).

Na kor leu de nyisi amul ne panykou ke yin kuen athoor de lek amul col: Nyisi Amul Bai (*Removing mould at home*) to ne wethai ne Luo Akim (Health) nyin ne: www.health.vic.gov.au

Dhol binke amul gel yondu tecoi abor deu

1. Duone piu col ye cou ne yon thar ka nyai lui de piu.
2. Nyai apoc lo luak kedhie ci abor ke riok cit mande werek to ne yot kou, karaton de pany, thijajai, apoc ken in lo duac, kurthiik, kake mith ke pol, alath kujol ya guot de ke tip eben ci leu be koor akolic be riel.
3. Nyai ka ci amul ke cil neke koth kedhie.
4. Lare kaci abor ke riok biyic kedhie, ku tou ke te pieth kucinic lui, tacit man garany de arabiya agut theek bene koc kea cut ke ben bike be caar.
5. Wec yan ci amul ke riok kedhie ku muoi ke yic ne wal, yan cit mande panykou, yotic piny, malbek de thar, amam ku tede wck alath.
6. Cok yot pioric, liep aweer ka kothic ne makena (yin leu ba marou liep ka lui makena ye alir tiop mist biyic).

Ba yot cok pioric teci abor thok

Te dhuk yin bai teci abor thok, keyin liep aweer ku thiik ago yot pioric. Tecen karaba jal tau cok, keyin liep marou, ku makenai ye alir tiop mist biyic ago yotic riel.

Duone makepa-yawa ka atuoc liep, apieth be kan caar lan ken en riak, ku cinic acol leu be tuany gol. Apieth beke kan caar ne raan ci pioc nyic luoiden.

Lekdit

- Na ci lei yin yien ror kaci yin kac ne kom, keyin thiec diktordu.
- Na kor lek ka kuony ke yin yuope akutnom ye nyin tiit ne lotuen de piny tenon kanthil de bailon cji